

Creșterea copiilor

Vă rog din suflet și vă implor să aveți mare grijă de copiii voștri și să căutați mântuirea sufletului lor. Să urmați exemplul lui Iov, care, fiindu-i teamă ca nu cumva copiii lui să păcătuiască fie și cu cugetul, aducea jertfe și se ruga mult pentru ei. Să urmați pilda lui David, care, atunci când a murit, l-a chemat lângă el pe fiul său, viitorul rege Solomon și, în loc să-i lasă bogății, l-a povățuit: *„Fiul meu, dacă vei trăi întru evlavie, nicidecum nu vei păți nimic rău, toate îți vor merge bine și viața ta se va petrece în liniște. Însă dacă nu te vei face plăcut lui Dumnezeu și vei fi lipsit de ajutorul Său, rangul tău împărătesc nu-ți va folosi la nimic. Căci fără evlavie, și bunurile pe care le ai le vei pierde, și prin mari rușini vei trece. Evlavia te va ajuta să dobândești și cele care-ți lipsesc”* (Parafrază la III Regi 2, 1-4).

Trebuie, așadar, ca părinții să se îngrijească nu de cum vor dobândi bani copiii lor, ci de cum vor dobândi evlavie și bogăție sufletească. Trebuie să-i educe astfel încât să nu aibă nevoie de multe lucruri, să nu se dedea dorințelor vremurilor de astăzi. Trebuie încă să cerceteze cu atenție când ies copiii lor din casă și când se întorc, unde se duc și cu cine se întovărășesc. Dacă nesocotesc aceste îndatoriri ale lor, vor da răspuns la Dumnezeu. Dacă ni se cere socoteală pentru cât ne-am îngrijit de alții – căci spune Scriptura că *„Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale celui alt”* (I Corinteni

10, 24) –, cu atât mai mult ni se va cere răspuns pentru cum am avut grijă de copiii noștri.

Tu, însă, faci tot ce poți pentru ca fiul tău să dobândească un cal frumos, o casă spațioasă, un ogor sau o vie roditoare, trai bun și multe alte bunătăți pământești. Dar te gândești vreodată ca el să fie virtuos, înțelept și cumpătat? Fiindcă oricare ar fi bunătățile sale, oricât de mare ar fi averea lui, va pieri împreună cu el, dacă nu este virtuos și înțelept. Dimpotrivă, dacă în sufletul său există bărbăție și virtute, lesne le va dobândi pe toate, chiar dacă casa lui ar fi complet goală.

Mari necazuri pătesc părinții aceia care nu vor să-și pedepsească copiii, nici să-i mustre, nici să-i supere cumva, cu toate că trăiesc o viață dezordonată și imorală. De multe ori am văzut cum asemenea copii erau duși la tribunal și osândiți pentru fărâdelegile lor.

Când tu, ca părinte, nu-l sfătuiești pe copilul tău și nu-l călăuzești drept, e firesc să fie târât de oameni vicioși și să ajungă să săvârșească chiar și crime. Atunci, desigur, va fi condamnat de societate și-i va face de rușine atât pe părinții săi cât și pe el. Și odată cu osândirea copilului, va fi arătat cu degetul și tatăl, care nu mai îndrăznește să iasă din casă. Și vor spune despre el: „Iată ce-a pățit dacă nu și-a educat copilul!”. Cu ce ochi vei privi atunci lumea, care te va cerceta pentru că nu ți-ai educat copilul la vremea potrivită, și astfel a ajuns la crimă și în temniță? Îndrăznești să te mai numești tată, de vreme ce nu ți-ai împlinit îndatorirea? Nu te ascunzi? Nu-ți dorești să se deschidă pământul și să te înghită? Spune-mi deci, îndrăznești să te mai numești tată, de vreme ce ai fost nepăsător față de copilul tău și l-ai lăsat să fie distrus?

Dacă ai fi văzut că un om îți lovește copilul și-ar fi părut rău, te-ai fi necăjit și te-ai fi aruncat asupra lui ca o fiară. Și totuși, vezi cum diavolul îl lovește în fiecare zi, îl trage în păcat, și tu dormi. Nu te necăjești, nu te înfurii, nu te îngrijești să-ți salvezi copilul din ghearele acestei fiare. Ei, atunci ce îndurare aștepti de la Dumnezeu?

Dacă copilul tău este demonizat, alergi pe la toți Sfinții și asceții și-i rogi să și-l izbăvească; însă dacă păcătuiește – și asta e mai grav – ești nepăsător. Adevărat, ce lucru bizar! Pentru că atunci când copilul tău este chinuit de demon nu-i așa de înfricoșător, căci în felul acesta poate scăpa de iad; dimpotrivă, din această încercare cineva se poate mântui și încununa, dacă o rabdă cu nădejde. Însă cel care trăiește în păcat, este imposibil să se mântuiască. Astfel, și în viața aceasta este rușinat, și după moarte va fi pedepsit veșnic.

Ce răspuns îți vei da lui Dumnezeu când te va cerceta pentru că nu te-ai sârguit să-l educi cum se cuvine pe copilul care și s-a născut? Te va întreba Domnul: „Nu te-am pus ocrotitor și dascăl al lui? Nu și-am poruncit să-l călăuzești pe calea cea dreaptă?”. Ce vei putea spune atunci? Că a fost un copil dificil și n-a vrut să te asculte? Pe toate acestea trebuia să le vezi de la început, de când era mic, și puteai să-l modelezi cum voiai. Atunci l-ai fi obișnuit cu binele, dezrădăcinându-i din suflet spinii care, datorită vârstei lui fragede, ar fi ieșit ușor. Dacă te-ai fi ocupat atunci de el, patimile lui nu s-ar fi mărit și n-ar fi fost greu astăzi să le războiești.

Ne putem dezvinovăți atunci când Dumnezeu îi pedepsește aspru pe copiii care înjură pe tatăl sau pe

mama lor, iar noi îi auzim pe copiii noștri cum Îl hulesc pe Însuși Dumnezeu, și îngăduim asta?

Să ne străduim, așadar, să le dăm copiilor noștri educație creștină, cu încredințarea că, atunci când vor avea evlavie și iubire de Dumnezeu, se vor deosebi și în viața pământească prin virtuțile lor. Căci toți îl respectă și-l prețuiesc pe omul virtuos și bun, chiar dacă ar fi el cel mai sărac; dimpotrivă, îl scârbesc și-l urăsc pe cel rău, chiar dacă ar fi el cel mai bogat.

Cei care sunt nepăsători față de buna educare a copiilor lor vor fi pedepsiți de Dumnezeu. Și ascultați cu atenție povestirea pe care vă voi spune-o: În vremurile din vechime, înainte de venirea lui Hristos în lume, trăia un preot evreu, bun și cumpătat, Eli, care avea doi copii, pe Ofni și Finees. Deși Eli îi vedea pe copiii săi umblând pe calea răutății, nici nu-i împiedica, nici nu-i pedepsea, nici nu-i muștra. Și dacă uneori îi povățuia, o făcea cu moliciune, fără severitate. „Nu mai faceți rele, fiii mei”, le spunea, „nu aud vorbe bune despre voi” (Parafrază la I Regi 2, 24). Cuvintele lui ar fi fost de ajuns ca să-i cumițească pe cei doi copii, dacă aceștia ar fi vrut. Dar întrucât preotul n-a arătat severitatea cuvenită, Dumnezeu l-a pedepsit. Astfel, și-a pierdut și copiii și mântuirea, deși Dumnezeu nu avea pentru ce să-l osândească pe bătrânul tată, decât pentru nesârguința pe care a arătat-o față de copiii săi.

Așadar dacă Eli a fost pedepsit atât de aspru pentru nesârguința lui, vor rămâne nepedepsiți cei care fac lucruri mai rele? Dacă pe preotul acela n-au reușit să-l izbăvească cinstea lui, însușirea de judecător și slujirea pe care o aducea poporului israelit, și a murit în chip jalnic deoarece nu s-a îngrijit cum trebuia de educarea copiilor lui, atunci ce pedeapsă va cădea

asupra noastră, care ne purtăm chiar mai rău decât barbarii, care nici virtuți nu avem și nici pe copiii noștri nu-i creștem cum se cuvine?

Așa cum nu ne vom putea dezvinovăți de păcatele noastre personale, la fel nici de păcatele copiilor noștri. Și e ceva logic. Pentru că dacă răutatea ar fi fost din fire, am fi avut justificare. E știut însă, că prin voia noastră urmăm fie calea păcatului, fie pe cea a virtuții. Cum se va dezvinovăți așadar părintele care a lăsat-o pe cea mai iubită ființă a lui, pe copilul său, să apuce pe drumul cel rău?

Dacă copiii sunt educați în bunele năravuri, greu își vor schimba purtarea când vor crește. Căci sufletul de copil este ca pânza albă și curată care, dacă o vopsim în vreo culoare, se vopsește atât de bine încât, ori de câte ori vom vrea s-o revopsim, mereu se va observa culoarea de la început. Așa sunt și copiii. Când se obișnuiesc cu binele, greu se mai schimbă.

Apostolul Pavel ne spune un proverb pe care l-a împrumutat de la poetul Menandru: „*Tovărășiile rele strică obiceiurile bune*” (I Corinteni 15, 33). Să nu ne mirăm că unii devin hoți sau desfrânați sau hulitori. Copiii care de mici sunt lipsiți de educația creștină se obișnuiesc să trăiască în rău și la prima ocazie se abat de la calea dreaptă. De aceea Apostolul povățuiește: „*Copii, ascultați întru Domnul de părinții voștri, căci așa este drept. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta; aceasta este cea dintâi poruncă urmată de făgăduință: ca să-ți fie ție bine și să trăiești mulți ani pe pământ. Și voi, părinților, nu-i întărâtați pe copiii voștri spre mânie; dimpotrivă, creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului*” (Efeseni 6, 1-4). Și înțeleptul Solomon spune: „*Fiul școlit va fi înțelept*” (Proverbe 10, 5). Și

„*cel ce cruță nuiaua își urăște fiul, dar cel care-l iubește îl muștră cu grijă*” (cu blândețe dar și cu severitate) (Proverbe 13, 25).

Așadar cu virtute să-i îmbogățiți pe copiii voștri, și nu cu bunătați trecătoare. E neînțelept ca, atâta timp cât trăiți, să nu le dați putere asupra averii voastre, și după ce muriți, să poată foarte lesne să risipească moștenirea pe care le-ați lăsat-o, desigur dacă sunt tineri. Dacă le-ați încredința averea voastră în vreme ce trăiți, ați putea interveni când este necesar, și în felul acesta să evitați greșelile pe care le fac. Preluând însă nepregătiți administrarea moștenirii, împovărați și de faptul că au rămas orfani, vor fi târați cu ușurință în mizerie; și vinovați pentru asta sunteți voi.

Nu le lăsați deci bogății, ci învățătură și virtuți. Astfel nu se vor sprijini pe moștenirea bunătaților materiale, și se vor distinge prin educarea minții și cultivarea sufletului. Acesta este cel mai bun mijloc pentru depășirea sărăciei și a tuturor problemelor vieții. Și dacă fiecare din noi se va îngriji să-și crească în felul acesta copiii, în cele din urmă toți, din generație în generație, ne vom afla pregătiți pentru venirea lui Hristos și vom fi răsplătiți de dreptul nostru Stăpân. Așa este. Dacă-l educi cum trebuie pe copilul tău și-l faci să aibă evlavie și iubire, dacă și el va face la fel cu copiii săi etc., se va alcătui un lanț binecuvântat datorită ție, care ai devenit rădăcina întregului bine.

Părinții care nu se îngrijesc de buna creștere a copiilor lor sunt mai răi chiar decât ucigașii de prunci; pentru că primii omoară sufletul nepieritor, iar ultimii doar trupul muritor.

De aceea, precum caii care aleargă necugetat către prăpastie, și îi ținem în frâu și-i pedepsim lovindu-i – și

pedeapsa aceasta este spre izbăvirea lor –, așa și pe copii trebuie să-i ținem în frâu, să-i strunim și să-i pedepsim pentru greșelile lor. Pentru că, dacă nu-i pedepsim noi, îi așteaptă alte pedepse, pedepse veșnice, ca și pe noi.

Nu-mi spune: „L-am pedepsit pe copilul meu de multe ori”, pentru că asta nu-i de ajuns; trebuie să-l vezi și îndreptat. Fii cu luare-aminte, are evlavie, este cuminte, și-a schimbat purtarea cea rea? Dacă toate acestea s-au întâmplat, scopul a fost împlinit; altfel, multe pedepse nu sunt de folos. Nu numărăm de câte ori a fost legată o rană, ci ne uităm dacă s-a vindecat. Dacă s-a vindecat iute, nu-i nevoie să stea mult timp legată; însă dacă rămâne deschisă, trebuie ca pansamentul să fie schimbat de multe ori, până ce se va închide.

Părinte nu este cel care doar l-a născut pe copil, ci acela care și după naștere îl iubește. Și dacă iubirea este necesară acolo unde există din fire, cu atât mai mult e trebuincioasă acolo unde a fost sădită de Dumnezeu. Adică, dacă cineva trebuie să-i iubească pe copiii lui naturali pentru a se numi părinte drept, cu atât mai mult pe copiii harismatici, duhovnicești, botezați, având grijă să nu ajungă în iad.

Dar și tu, fiule, să ascuți de părinții care te-au născut. Pentru cele pe care ți le-au oferit, cu nimic nu-i poți răsplăti, nici să-i naști, nici să trudești pentru ei, cum au făcut aceștia pentru tine. Și când tatăl tău îl ceartă pe vreun frate de-al tău, tu trebuie să fii de partea tatălui. Căci dacă-i iei apărarea fratelui tău care a greșit, vei deveni mai rău ca el. În felul acesta îți pui în pericol și mântuirea sufletului tău, fiindcă cel care nu lasă o rană să se vindece, are o mai mare vină decât cel care a

provocat-o, și de aceea va fi și pedepsit. O rană, vezi bine, poate să nu fie pricinuitoare de moarte, dar împiedicarea vindecării ei poate provoca moartea.

De aceea și dascălii îi pedepsesc pe copii, când sunt vinovați, în fața celorlalți, ca să-i vadă și să se cumințească. Dar și pe copiii buni îi laudă în fața celorlalți, pentru a-i da spre pildă. Aceasta, desigur, o fac dascălii buni și înțelepți. Și trebuie să căutăm dascăli buni pentru copiii noștri, încât să fie educați pozitiv; căci părinții le dau viață copiilor, iar dascălii buni îi învață să trăiască în virtute.

Nu te mândri, fiule, cu tatăl tău cel bun și virtuos. Bunătatea tatălui tău te va osândi pe tine, dacă te vei dovedi urmaș nevrednic. Mare lucru este să-ți sprijini viața, dar și mântuirea, pe lupta ta și nu pe a altora. În viața de aici puțini sunt aceia care ne vor sprijini, iar în viața de dincolo nici unul. Cinstirile și laudele de care se bucură părinții noștri sunt și ale noastre doar dacă îi imităm; altfel, nu numai că nu ne folosesc la nimic, dar se vor face și pricină pentru care vom fi mai aspru pedepsiți.

Iată un exemplu: Abesalom era fiul regelui David, tânăr desfrânat și ticălos. Acesta, odată, s-a răzvrătit împotriva tatălui său și l-a silit să părăsească tronul său și Ierusalimul și să se exileze în pustia Arabot. Astfel, fiul a urcat nelegiuit pe tronul tatălui său. N-a respectat nici rangul, nici vârsta și nici jertfele pe care tatăl lui le făcuse pentru el. S-a purtat cu părintele său sever, neomenește, obraznic, ca o fiară, călcând legile firii și provocând tulburare, neliniște, răzvrătire. N-a vrut să-l respecte pe David ca tată al său. Să se fi gândit cel puțin la bătrânețile și la binefacerile lui. Însă slava deșartă și iubirea de putere l-au făcut să-și piardă orice sentiment

de rușine și să devină o adevărată fiară. Astfel, tatăl cel blând alerga fugărit dintr-un ținut în altul, pe când fiul răzvrătit se desfăta în bunătățile puterii, pe care le risipise izbutind să atragă de partea lui armata și toate cetățile.

În vreme ce se întâmplau acestea, Hușai, prieten bun al lui David, prieten din aceia care rămân credincioși chiar și-n cele mai potrivnice situații, întâlnindu-se cu bătrânul rege în pustie, și-a sfâșiat veșmântul, și-a pus țărână în cap, în semn de plângere și durere, a suspinat adânc și a plâns sfâșietor. David cunoștea sinceritatea sentimentelor lui Hușai. I-a spus, așadar, că lacrimile lui sunt dovada prieteniei pe care i-o poartă, dar că nu folosesc la nimic. Trebuiau să facă ceva, pentru a-l înfrunta cu succes pe fiul său și pentru a opri nenorocirea. „*Mergi în cetate*”, i-a spus, „*du-te la Abesalom ca prieten și încearcă să schimbi planurile viclene pe care le urzește Ahitofel împotriva mea*” (Parafrază la II regi 15, 34). Ahitofel era un general care avea înrăurire asupra lui Abesalom, viteaz în război și primejdios în lupte, și David se temea mult de el. Hușai într-adevăr, s-a dus la Abesalom, fără să se înspăimânte că scopul lui va fi descoperit și că va fi omorât. Își punea mereu nădejdea în Dumnezeu. Și până la urmă a reușit. Astfel, David l-a învins pe fiul său apostat, care a avut un sfârșit rău. Căci Dumnezeu vrea ca copiii să-și respecte părinții și să asculte de ei. Și dacă nu fac asta, pățimesc.

Dar și părinții, o spun din nou, sunt datori să-și educe cum trebuie copiii, străduindu-se pentru dezvoltarea echilibrată a trupului și a duhului lor. Să-i învețe evlavie și virtutea. Dacă nu fac așa, nu trebuie să se numească părinți.

Așa cum chemați doctorul, când copilul vostru se îmbolnăvește trupește, la fel să faceți și când el suferă sufletește. Sufletul este bolnav când păcătuiește, când se desfrânează, când fură, când face ceea ce Dumnezeu interzice.

Dar și neșcolirea, needucarea, este o boală a sufletului, și desigur mare, pentru că din pricina ei se întâmplă atâtea și atâtea rele. Trebuie deci să-i și educăm pe copiii noștri, căci astfel vor putea să-L cunoască mai bine pe Dumnezeu. Fără învățătură vor fi ca animalele, care sunt lipsite de cuget. Omul, care a fost înzestrat cu cuget, trebuie să fie și înțelept, așa cum l-a făcut dintru început Dumnezeu. Fără înțelepciune el este o piatră prețioasă afundată în mocirlă, este corabie fără cârmă și fără echipaj, care înaintează pe marea vieții necârmuită, la întâmplare. De aceea un înțelept a spus: „Omul neșcolit privește, dar nu vede”. I se pare că vede, dar este orb, fiindcă nu are cunoaștere, și îndeosebi cunoașterea adevărilor și a dogmelor credinței – ce este sufletul, cerul, Dumnezeu Cel în trei ipostasuri, învierea, botezul, îngerii, Sfânta Liturghie, preoția etc.

Proorocul David spune: „*Luați învățătură, ca nu cumva să se mânie Domnul*” (Psalmi 2, 12). Educați-vă creștinește copiii. Aceasta este datoria voastră. Dacă veți fi nepăsători, veți merge în iad, chiar dacă aveți alte virtuți. Să-i învățați tainele Bisericii, dreptatea, înțelepciunea, vitejia sufletească. Să-i ajutați să se cunoască pe ei, căci prin cunoașterea de sine vor fi conduși și la cunoașterea de Dumnezeu. Dacă nu-L cunosc pe Dumnezeu, la ce le va fi de folos toate celelalte? Nu-L auziți pe Domnul, Care spune în Sfânta

Evangelie că, dacă omul ar câștiga lumea întreagă dar și-ar pierde sufletul său, nu i-ar folosi la nimic?

Educați-i, așadar, duhovnicește pe copiii voștri. Educați-vă și pe voi. În felul acesta vă veți mântui și veți intra în împărăția cerurilor, cu harul lui Hristos.